

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОПОВ'ЯЗАНОГО НАВЧАННЯ МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ І ПИСЬМА З ВИКОРИСТАННЯМ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Богдана КУКСА (Прилуки, Україна)

Автор статті доводить актуальність проблеми взаємопов'язаного навчання монологічного мовлення і письма майбутніх учителів англійської мови з використанням мультимедійних засобів. Проаналізовано, які питання вирішено щодо професійно спрямованого монологічного мовлення і письма, а які питання залишилися поза увагою методистів. Доведено, чому саме мультимедійні засоби доцільно використовувати при взаємопов'язаному навчанні монологічного мовлення і письма майбутніх учителів англійської мови.

The author of the article proves the topicality of the problem of teaching of interdependent monologue speech and writing of future English teachers with using of multimedia means. It is analyzed what questions of professional oriented monologue and writing are solved, and what questions are not solved. It is proved why multimedia means are worth using in teaching of interdependent monologue speech and writing of future English teachers.

В сучасному суспільстві гостро постає питання підготовки висококваліфікованого фахівця у кожній галузі, зокрема у мовному вищому навчальному закладі це стосується проблеми формування майбутнього вчителя іноземної мови. Підготовка такого фахівця буде неповною без професійно спрямованого навчання іноземних мов, що має проводитись послідовно на всіх етапах навчання у мовному вузі. Навчання професійно спрямованого монологічного і писемного мовлення взагалі сприяє формуванню комунікативної компетенції, яка виступає основою для підготовки майбутнього вчителя іноземної мови і дає йому можливість сприймати і породжувати іншомовні тексти згідно з поставленою метою та залежно від комунікативного завдання [4:19].

Згідно з вимогами Загальноєвропейських Рекомендацій, рівень володіння C2 для монологічного мовлення, визначений для випускників вищих мовних навчальних закладів, передбачає вміння висловлюватися спонтанно, дуже швидко і точно, диференціюючи найтонші відтінки смислу у досить складних ситуаціях, вміння наводити чіткі, рівні і повні значення або аргумент у стилі, що відповідає контексту: забезпечення ефективної логічної структури висловлювання, яка допомагає співрозмовникам виділити і запам'ятати значущі пункти [2:24], а рівень C2 для письма передбачає формування вмінь писати складні листи, доповіді й статті, розкривати проблему за допомогою ефективної логічної структури, що дозволяє адресату виділити і запам'ятати значущі пункти, а також писати резюме та огляди професійних або літературних праць [2:27]. Згідно з програмовими вимогами, рівень володіння C2.2 для монологічного мовлення, визначений для випускників вищих мовних навчальних закладів, передбачає вміння використовувати мову гнучко та ефективно для суспільних цілей, включаючи емоційні, натякові та жартівливі використання, вміння переконливо обговорювати формальні положення, вільно, спонтанно та доречно відповідаючи на запитання та коментарі, складні контраргументи [5:105], а рівень C2.1 для письма передбачає перш за все формування вмінь писати такі типи текстів: статті, резюме, рецензії та доповіді, в тому числі складні, з професійних питань, пропозицій за проектами, що плануються до виконання, роботи дослідного характеру. Щоб писати тексти цих типів, у студентів повинні бути сформовані такі вміння: інтерпретувати дані, надаючи відповідні коментарі до таблиць, схем, діаграм, малюнків; робити посилання на джерела інформації у тексті; давати бібліографію у відповідному форматі; організувати звіти з проведених дослідних робіт (заголовки, зміст, постановка проблеми, огляд літератури, методика дослідження, використана технологія проведення замірів, результати їх обговорення та висновки, резюме, бібліографія, додатки); писати різні типи проектів [5:105-106].

Оскільки спеціалістам доводиться брати участь у дискусіях з професійних питань, робити презентації, доповіді, проекти, статті, виступати на міжнародних конференціях, обговорювати питання професійного характеру під час лекцій, семінарів, консультацій, стажування за кордоном, оцінювати роботу в писемному мовленні, заповнювати анкетну форму, писати автобіографії, резюме, обґрунтовувати проект, укладати контрольні завдання

з вивченої тематики і лексико-граматичних вправ, в процесі яких, необхідно побудувати логічне, аргументоване висловлювання, пояснити певні явища чи факти, переконати своїх співрозмовників в усній чи письмовій формі, спеціалісти повинні звертатися до професійно спрямованих монологічного мовлення і письма. Як бачимо до рівня володіння продуктивними видами діяльності у мовних вузах вищих навчальних закладів висуваються високі вимоги, проте вивчення методичної літератури, спостереження за навчальним процесом, аналіз монологічних висловлювань і письмових робіт студентів основного ступеня вищого навчального закладу свідчить, що навчанню майбутніх учителів професійно спрямованих взаємопов'язаних монологічного мовлення і письма не приділяється достатньо уваги, в результаті чого, наявні значні недоліки у вміннях монологічного і писемного мовлення. Під час продукування усного та писемного висловлювань у студентів виникають труднощі у визначенні предмету висловлювання, утриманні логічної послідовності викладення інформації, відборі відповідного мовного матеріалу. Ще більшою складністю відзначається вміння довести свою точку зору, наводячи потрібну аргументацію. Іншими словами, висловлюванням багатьох студентів як в усній, так і в писемній формі, бракує інформативності, логічності, зв'язності та доказовості. Причиною цього є, перш за все, недостатня кількість годин, недосконалість, а часто і відсутність підручників, відсутність мовного середовища, а також недосконалість методики навчання продуктивних видів мовленнєвої діяльності. Отже, потрібно удосконалювати методику взаємопов'язаного навчання монологічного мовлення і письма студентів мовного вищого навчального закладу.

Вміння професійно спрямованих взаємопов'язаних продуктивних видів мовленнєвої діяльності доцільно, на наш погляд, формувати і розвивати на основному ступені навчання у мовному вузі, адже професійна спрямованість у навчанні іноземної мови мовного вищого навчального закладу розпочинається з II курсу і саме на цьому ступені завдяки достатній сформованості у студентів мовленнєвих умінь є можливість удосконалювати змістову сторону монологічного і писемного мовлення: адже забезпечується переключення акценту з формальної сторони іншомовної мовленнєвої поведінки студента на його мотиваційно-змістову сторону.

Слід підкреслити, що проблема формування умінь монологічного і писемного мовлення широко дискутується в сучасній методиці. Так, проведений нами аналіз спеціальної літератури показав, що серед багатьох актуальних питань навчання усного монологічного мовлення, яким присвячені дисертаційні та монографічні дослідження, проведено дослідження з питань професійно спрямованого говоріння (І.В. Самойлюкевич); розроблено вимоги до вправ для навчання іншомовного спілкування (Н.К. Складенко); розроблена методика індивідуалізації навчання іншомовного монологічного мовлення зі спеціальності (Н.Д. Соловйова); досліджено питання навчання різних видів монологічного висловлювання: монолог-переконання (Т.О. Петрова), професійно-спрямована бесіда (Л.В. Манякіна), монолог-повідомлення (Л.І. Шевченко, І.А. Федорова), монолог-міркування (Н.Р. Петранговська), монолог-презентація (Н.Л. Дробиш); створено методику навчання усного спілкування з використанням засобів масової інформації (Є.В. Лінченко); деякі роботи присвячені формуванню умінь професійного спілкування із використанням рольових та імітаційно-ділових ігор (С.С. Коломієць, Л.Б. Котлярова, І.В. Коломієць); описувались типи усних дискурсів (Р. Ут). Проблема навчання писемного мовлення також знайшла своє відображення у роботах багатьох учених. Розроблено методику навчання послідовності письмового висловлення думок (Л.О. Абрамова); розглянуто питання написання творів конкретних жанрів (Х.Р. Арміян, К.П. Яценко); обґрунтовано методику навчання написання анотації, наукової статті, курсової, дипломної роботи (Т.М. Єналієва); розроблено методику навчання написання переказу (Р.І. Похмелкіна); обґрунтовано методику написання офіційного листа, об'яви, ділових паперів, поштової листівки (Г.Г. Бедрісова); визначено методику навчання написання твору-роздуму (А.І. Янісів); обґрунтовано методику навчання написання твору-опису (Е.П. Калініна); проаналізовано питання навчання письмового спілкування з використанням діалога-журнала (Т.В. Глазунова); розроблено методику навчання створення письмових наукових текстів малих форм (Т.І. Леонтєва).

Не залишилися без уваги і питання психологічних механізмів продуктивних видів мовленнєвої діяльності, які розглядалися в роботах Л.С. Виготського, А.Р. Лурія, М.І. Жинкіна, О.О. Леонтєва, І.О. Зимньої [3:142].

Не зважаючи на наявність досліджень, присвячених навчанню монологічного мовлення і письма, проблема формування вмінь взаємопов'язаного монологічного мовлення і письма у мовному вищому навчальному закладі залишається до кінця не вирішеною. Проблеми, пов'язані з вивченням іноземних мов у мовних вищих навчальних закладах (недостатня кількість годин, недосконалість підручників), зумовлюють необхідність в інтенсифікації навчального процесу.

Одним із рішень цієї проблеми є залучення сучасних допоміжних засобів з метою інтенсифікації процесу навчання, зокрема мультимедійних засобів. Використання мультимедійних засобів вже давно посіло своє місце у навчальному процесі та у вивченні іноземних мов, зокрема. У наукових виданнях комп'ютеризація навчального процесу розглядається як один із актуальних факторів організації навчання (М.Ю. Бухаркіна, Л.І. Морська). Аналіз сучасної методичної літератури показав, що розробкою методики створення та використання комп'ютеризованих навчальних курсів займається все більше науковців (М.А. Аكوпова, В.Н. Алаликін, П.Г. Асоянц, В.В. Бебих, М.Ю. Бухаркіна, О.О. Грецька, Т.Н. Ігнатова, О.М. Ільянцева, Т.В. Карамішева, Н.О. Куцева, О.О. Москалець, Є.Л. Носенко, І.М. Павлова, Є.С. Полат, П.І. Сердюков, М.О. Середа, Г.С. Чекаль, Т. Boswood, С. Jones, S. Fortescue, R. Schreck, J. Schreck). Як зазначає Бігич О.Б. мультимедійні засоби навчання дозволяють максимально реалізувати принцип наочності шляхом виведення на екран комп'ютера не лише анімованого тексту, але й звуку, ілюстрацій, відеоряду тощо. У комп'ютерних мультимедійних навчальних програмах використовуються текст, звук, колір, графіка і рухи, що уможлиблює активізацію різних каналів сприймання студентами навчальної інформації і підвищення як ступеня її запам'ятовування, так і засвоєння. Мультимедіа – є інформаційною технологією, яка дозволяє комплексно об'єднувати генеровані за допомогою комп'ютерних засобів графічні образи з відеорядом і звуком [1:19]. Проте аналіз методичної літератури свідчить, що деякі актуальні для цієї галузі питання залишаються поза увагою методистів, зокрема проблема використання мультимедійних засобів для взаємопов'язаного навчання монологічного мовлення і письма студентів мовних спеціальностей основного ступеня вищого навчального закладу.

Отже, вагомість проблеми взаємопов'язаного навчання монологічного мовлення і письма з використанням мультимедійних засобів майбутніх учителів англійської мови та потреба у розробці науково обґрунтованої методики взаємопов'язаного навчання монологічного мовлення і письма з використанням мультимедійних засобів майбутніх учителів англійської мови обумовлюють актуальність теми нашого дослідження.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Бігич О.Б. Мультимедійне забезпечення лекції як комплекс засобів активізації пізнавальної діяльності студентів // Іноземні мови. – 2006. – №2. – с. 18-21.
2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання/ Науковий редактор українського видання С.Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273с.
3. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник. Вид. 2-е, випр. і перероб. / Кол. Авторів під керівн. С.Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2002. – 328 с. до використання сучасних інформаційних технологій у професійній діяльності // Іноземні мови. – 2005. – №4. – с.19-21.
4. Морська Л.І. Підготовка вчителя іноземних мов до використання сучасних інформаційних технологій у професійній діяльності // іноземні мови. – 2005. – №4. – с. 19-21.
5. Програма з англійської мови для університетів/інститутів (п'ятирічний курс навчання): Проект/Колектив авторів: С.Ю. Ніколаєва, М.І. Соловей (керівники), Ю.В. Головач та ін. – Київ, 2001. – 245 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Богдана Кукса – аспірант Київського національного лінгвістичного університету.
Наукові інтереси: професійно спрямоване монологічне мовлення і письмо.